

POSTACÍM: BP. 1085 STÁHLY U. 15. GYÖRI PÉTER 189-649

"Hajléktalanokért" Társadalmi Bizottság

ALAPÍTÓ LEVELE

A "Hajléktalanokért" Társadalmi Bizottság megalakítására össze-
jött elulirottak, figyelembe véve, hogy

Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának 25. cikke szerint
"minden személynek joga van saját maga és családja egészségének
és jólétének biztosítására alkalmas életszínvonalhoz, nevezetesen
élelemhez, ruházathoz, lakáshoz, orvosi gondozáshoz, valamint
a szükséges szociális szolgáltatásokhoz, joga van a munkanélkü-
liség, betegség, rokkantság, özvegyiség, öregség esetére szóló,
valamint mindazon más esetekre szóló biztosításhoz, amikor
létfenntartási eszközeit akaratától független körülmények miatt
elveszíti" és, hogy

A gazdasági, szociális és kulturális jogok nemzetközi egyezség-
okmányának 11. cikke szerint "az Egyezségokmányban részes
államok elismerik mindenkinek a jogát önmaga és családja megfelelő
életszínvonalra, ideértve a kellő táplálkozást, ruházkodást és
lakást, valamint az életkörülmények állandó javulását", és
megállapítva, hogy

/1/ Magyarországon is széles tömegeket sújt a hajléktalanság,
vagy annak bármikori veszélye, ezek laknak kényszerűségből
biztonságot nem nyújtó szállásokon, munkásszállókban, intézetek-
ben, lakókocsokban, melléképületekben, szükség-lakásokban, al-
és ágybérletben, huzzák meg magukat különféle zugokban stb.;

/2/ a lakáshoz való emberi jog gyakorlati érvényesülését a
jelenlegi társadalompolitika - lakás- és szociálpolitika -,
valamint a jogalkotás és jogalkalmazás nem megfelelően segíti
elő;

/3/ ezen belül a hajléktalanság okainak feltárására, meghatá-
rozására, folyamatos nyilvántartására, kezelésére és felszámó-
lására nincs megfelelő társadalompolitikai - különösen lakás-
és szociálpolitikai - koncepció, nincs megfelelő tudományos
kutatás és értékelés, nincs megfelelő jogalkotás és nincs
megfelelő állami, társadalmi szervezet;

/4/ valamint az ilyen problémával sújtott nagy létszámú csoportok
érdekvédelmi szerveződése nagy nehézségekbe ütközik, hangjuk
elvész és így érdekvédelmük nem tud érvényesülni, ezért

elhatároztuk, hogy a lakáshoz való jog gyakorlati érvényesülését,
a hajléktalanság felszámolását előmozdító tevékenységet a
továbbiakban társadalmilag szervezett formában segítjük, s ennek
érdekében a mai napon /aláírásunkkal megerősítve/ megalakítjuk a
"Hajléktalanokért" Társadalmi Bizottságot.

Megállapodtunk a következőkben:

/1/ A Bizottság kezdeményezi a hajléktalanság okainak feltárására, meghatározására, folyamatos nyilvántartására, kezelésére és felszámolására is szolgáló társadalompolitikai - különösen lakás- és szociálpolitikai - koncepciók, kutatások, szabályozások és szervezetek sokoldalú szakmai áttekintését és felülvizsgálatát, szükség szerinti átértékelését, a hajléktalanság - mint önálló problémakör - rendszerbe illesztését.

/2/ A Bizottság gyűjti a hajléktalanság körébe tartozó hazai és külföldi szakanyagokat, megvitatja más személyek vagy szervezetek által megküldött anyagokat, előterjeszti a más szervezetek, testületek részére készített ajánlásokat, véleményeket, kritikákat és javaslatokat.

/3/ A vonatkozó nemzetközi egyezmények és a hajléktalansággal kapcsolatos felismerések szellemében a Bizottság előmozdítja, hogy a rászoruló egyének és csoportok sérelmei ismertté váljanak és orvosolást nyerjenek, hogy az egyének, csoportok és - általában - a társadalom megismerje és megértse az otthontalanok problémáit, növekedjen az ilyen helyzetbe kerülők iránti szolidaritás, váljanak ismertté a hajléktalanságot előidéző okok, s ezek felszámolásán keresztül csökkenjen a hajléktalanság mértéke.

/4/ A Bizottság kapcsolatokat kezdeményez minden olyan szervezettel, hivatallal és fórummal, amely részben vagy egészben a hajléktalanság kérdéskörével kapcsolatba kerül, továbbá a nyilvánosság minden olyan fórumával, amelytől a bizottság munkájának segítése, tevékenységének széleskörű bemutatása várható.

/5/ A Bizottság - szükség szerint - témakörönként /munkásszál-
lások, átmeneti szállások, csövesek, gyermek- és ifjúságvédelmi
intézetek, rokkantak stb./ szerveződő ad hoc munkabizottságok
formájában folytatja munkáját.

/6/ A Bizottság tevékenysége nyitott és nyilvános, amelyhez bárki, vagy bármilyen szervezet csatlakozhat, hogy közvetlenül munkájával, vagy szolidaritásának kinyilvánításával segítse feladatai megvalósítását.

/7/ A Bizottság ezt az Alapítólevelet megküldi a lehetséges és feltételezett jövőbeli partnereknek, a hajléktalansággal kapcsolatba kerülő fórumoknak és a számításba jövő tömegkommunikációs fórumoknak.

/8/ A Bizottság a magyarországi hajléktalanságra vonatkozó információkat rendszeres, kis példányszámu Helyzetjelentésben teszi közzé.

Budapest, 1989. február 28.

Bódis Lajos egyetemi hallgató

Bognár Szabolcs jogász
/Független Jogász Fórum/

Gosztovyi Géza szociológus
/Szociális Munkások

Magyarországi Egyesülete/

Ungi Tibor /átm. szállólakó/

Győri Péter szociológus
/TDDSz Szocpol. Bizottság/
Morvai Beáta családgondozó
/Hirscher Rezső Szociálpo-
litikai Egyesület/

Sas Magdolna egyetemi hallgató
/Rajk László Szakkollégium/

Postacím: 1085 Stáhly u. 15. Győri Péter 189-649

Vélemény

a "Fővárosi Tanács VB. Átmeneti Munkásszállók Szervezeti Működési Szabályzata elfogadott tervezetéről" /1988.04.15./ és az "Egészségügyi Főosztály tájékoztatójáról" /1988.12.08./

Az érintett dokumentumok áttanulmányozása után a Bizottságban a következő kérdések és kritikái, illetve egyetértő észrevételek fogalmazódtak meg.

A Szervezeti Működési Szabályzatnak pontosan meg kell fogalmaznia

- az érintett intézmények funkcióit,
- az intézmények tulajdonosának /Főv. Tan./,
- az intézmények jelenlegi üzemeltetőjének /Főv. Szoc. Otthon/,
- a szakmai felügyeletnek,
- az intézmények lakóinak jogait és kötelezettségeit, illetve

e jogok és kötelezettségek teljesülésének rendjét.

Az elfogadott tervezet ezeknek a kérdéseknek csak egy töredékével foglalkozik, ezért javasoljuk, hogy készüljön egy új, világos megfogalmazású SzMSz.

Az SzMSz-hez tartozó függelékként kell kezelni az intézmények Háziarendjét, a beutalás keletkezésére és megszűnésére vonatkozó szabályok, előírások konkrét meghatározását, a térítési díjak rendjét stb.

Lehetővé kell tenni, hogy az SzMSz intézményeken belüli és szakmai vitája után véglegesített formáját minden beutalt megismerhesse, illetve ehhez bárki hozzáférhessen.

A Bizottság messzemenően egyetért azokkal a javaslatokkal, melyek szociális munkatárs, részfoglalkozású orvos és jogász, kult. szervező alkalmazására irányulnak, illetve amelyek a más intézményekkel való kapcsolattartás, együttműködés fejlesztését célozzák.

Kölcsönös megegyezés esetén Bizottságunk is kész az ilyen együttműködés kialakítására.

A dokumentumban említetteken túl javasoljuk együttműködési megállapodások megkötését az adott kerületi tanácsokkal, illetve - ha van - a tanácsi szociális szolgálatokkal /Családsegítő Központtal/, valamint a HNF, Vöröskereszt helyi szerveivel, aktivistáival, karitatív egyházi szervezetekkel, közösségekkel, más szociális társadalmi szerveződésekkel.

Ugyanakkor bizonyos, az igénybevételre vonatkozó javaslatokkal kapcsolatban erős fenntartásaink vannak.

Mi is úgy látjuk, hogy az érintett intézmények funkciója és így eddigi beutalási rendje, a bentlakók összetétele nagyon vegyesen, nem egyszer esetlegesen alakultak, változtak az elmúlt időszakban /éppen az egyértelmű funkcionális meghatározás hiányának következtében/ és ezt a helyzetet - különösen a lakók összetételét - csak fokozatosan lehet, szabad megváltoztatni. Tekintve azonban, hogy a jelenlegi dokumentum sem fogalmazza meg egyértelműen az intézmények szerepét, ennek egyenes következményeként ellentmondásokról és tisztázatlanságokról terhes maradt a beutalási-kihelyezési szempontokra vonatkozó javaslati rész, valamint a jelenlegi lakók csoportosítására, értékelésére vonatkozó helyzetismertető rész.

Előrebocsájtva, hogy Bizottságunk álláspontja szerint az érintett intézményeknek az aktuálisan más lakhatási lehetőségekkel nem rendelkező, hajléktalan személyek - fővárosi - átmeneti szállóiként /hajléktalanok menhelyeiként/ kellene funkcionálniuk, ebből következően nem érthetünk egyet azzal, hogy az elfogadott tervezet

- a beutalás feltételévé teszi a főállású munkaviszonyt,
- meghatározhatatlan ~~ix~~ alaki feltételként kezeli a "szociális körülményeket",
- indokolatlanul preferálja az egészségügyi dolgozókat, illetve az "alacsony jövedelmű tanácsai dolgozókat" /mintegy munkahelyi munkásszállóként/,
- kizárja a 60, illetve 65 év felettieket,
- kizárja /a börtönből szabadultak, volt állami gondozottak kivételével/ az állandó bejelentővel nem rendelkezőket,
- a volt állami gondozottaknál hosszabb folyamatos munkaviszonyt és havi 1000 Ft-os kötelező "előtakarékosságot" állít fel feltételként,
- említést sem tesz a "hajléktalanságról" mint szempontból,
- nem említi az aktuális /családi, szociális/ krízishelyzetben levőket,
- nem említi az ilyen helyzetű gyerekeket, illetve élettársi, házastársi kapcsolatban lévőket,
- az önálló életvitelre képteleneket, 65 évesnél idősebbeket, súlyosabb fogyatékosokat, aktuálisan munkaviszonnyal nem rendelkezőket, tartós ideggyógyászati kezelés alatt állókat tételenesen kizárja az igénybevételestől, előírja szállásjuttatásuk megvonását hajléktalan helyzetükre /illetve ennek megoldására/ való tekintet nélkül.

Ugyancsak problematikus, hogy az helyzetértékelés homályban hagyja, hogy kikre gondolnak, amikor az indokolatlanul igénybevevők szükségesnél nagyobb számát említik, milyen körben kifogásolható az egészségkárosultak jelenléte, a 4.sz.melléklet a felsorolt sérült-típusokat miért "közösségi életre alkalmatlan és azt zavaró személyek"-ként tünteti fel, mit is akar bizonyítani az 5.sz.melléklet, s különösen problematikus a 3.sz.melléklet "ömlesztett", áttekinthetetlen közlése, alkalmat adva a dezorientálásra. /Mellékeljük ennek egy szisztematikusabb változatát, mely a valós arányokat statisztikailag kielégítő módon tükrözi, rámutat a lakók igencsak sajátos összetételére, ugyanakkor felveti, hogy valójában hányan is laknak a szállókon./ E problematikus részekkel kapcsolatban - úgy gondoljuk, jogosan - felmerül a kérdés, hogy szakmailag mennyire megalapozottak a helyzetértékeléshez felhasznált források, információk és az ezeket összefoglaló következtetések.

Az SzMSz-ben csak törekvésként jelenik meg az átmeneti jelleg erősítése, ehhez fűződő előírás nem található - viszont a mellékelt beutalási formanyomtatványon már 5 éves időkorlát jelenik meg. Az ilyen jellegű szállók esetén nagyon fontos kérdés az átmeneti elhelyezés időtartamának konkrét szabályozása. Sem a szabályozásnál, sem a díjtételeknél nem találunk utalást arra, hogy a hajléktalan állapot lehet napi, heti, havi stb. hosszúságú helyzet, s a szállók rendje ehhez igazodna.

Ehhez kapcsolódik a díjtételek drasztikus megemelésére vonatkozó azon véleményünk, hogy e szállók valóságos átmeneti jellege és minimálisan kielégítő, még emberséges komfortszinvonala teheti lehetővé, hogy a hajlék nélkül lévők, s ne mások vegyék igénybe, miközben a díjtételeknek - egészen alacsony szinten - csak jelképes összegűeknek szabad lenniük. Ellenkező - jelenleg előállt - esetben éppen speciális szociális, közszolgálati funkcióját nem tudja betölteni egy-egy ilyen szálló.

Foglalkozás szerinti összesítő

A szállók legnépesebb csoportját a betanított és segéd munkások alkotják, együtt 366 fő.

Ebből: ismeretlen tevékenységet űző
segéd munkás 111 fő,
betanított munkás 58 fő.

A további 197 személy közül
takarító 73 fő,
konyhai dolgozó, felszolgáló, szobalány,
telefonkezelő 32 fő,
fűtő, hordár, kocsikisérő stb. 28 fő,
éjjeli őr, gondnok, hivatalsegéd stb. 15 fő,
egyéb 49 fő.

A felsőfoku végzettséggel nem rendelkező
egészségügyi foglalkozásúak száma /az eü.
intézményekben dolgozók köre ennél bővebb/: 187 fő.

Ebből: ápoló 111 fő,
segédápoló, asszisztens, mőtő 50 fő,
csecsemőgondozó, beteghordó, fogtechn. 26 fő.

Közelebbről meg nem határozott foglalkozásu
nyugdíjas: 176 fő.

Magasabb szakképzettséget nem igénylő
nem-fizikai foglalkozásu: 130 fő.

Ebből: adminisztrátor, gépiró 51 fő,
előadó 46 fő,
operátor, adatrögzítő, műszaki rajzoló,
könyvelő stb. 33 fő.

A szállókon élők közül fizikai szakmunkát végez
/lakatos, szerelő, gkvezető, villyszerelő, szabó stb./
77 fő.

Rajtuk kívül a szállókon lakik még ismeretlen,
besorolhatatlan foglalkozásu együtt: 53 fő.

Valamint néhány felsőfoku végzettségű szellemi
/gyógyszerész, tanár, üzemmérnök stb./együtt: 20 fő.

Összesen: 1010 fő.